

Vasile Alecsandri- Pasteluri

"s-acel rege-al poeziei, vecinie tanar si ferice, Ce din frunza iti doineste, ce cu fluierul iti zice, Ce cu basmul povesteste - veselul Alecsandri, Ce-nsirand margaritare pe a stelei blonda raza, Acum secolii strabate, o minune luminoasa, Acum rade printre lacrimi cand o canta pe Dridri. Sau visand o umbra dulce cu de-argint aripi albe, Cu doi ochi ca doua basme mistice, adance, dalbe, Cu zambirea de virgina, cu glas bland, duios, incet, El ii pune pe-a ei frunte mandru diadem de stele, O asaza-n tron de aur sa domneasca lumi rebele si iubind-o fara margini, scrie visul de poet. "

Mihai Eminescu

Niciodata pana azi, in Istoria literaturii romane, un poet n-a scris cuvinte mai frumoase despre un confrate, asa cum a facut-o Mihai Eminescu despre Vasile Alecsandri.

Contemporani in cea mai mare parte a vietii lor, Vasile Alecsandri si Mihai Eminescu, uniti prin sentimente de dragoste de neam, respectandu-si reciproc opera, n-au fost, totusi, prea diferiti; in timp ce bardul de la Mircesti devenise reprezentantul cel mai de seama al generatiei de scriitori de la 1848, poetul nepereche venea ca un sol al noului val cultural; primul indeplinea patrioticul program al Daciei literare, celalalt aducea in literatura romana filosofia si cultura europeana, exigenta artistica impusa de Convorbiri literare, cultivate de Eminescu apoi cu talent genial, incat in urma sa a ramas o vreme un gol de creativitate, nemaiputandu-se progresa cu adevarat decat atunci cand alte generatii de scriitori au inteles ca nu-l pot imita cu adevarat, nici intrece si ca singura lor sansa ar fi sa scrie altfel, ceea ce au si facut Tudor Arghezi, Lucian Blaga si Ion Barbu - fiecare elaborand noi modele de creatie.

Chiar Titu Maiorescu, seismograful cel mai sensibil al epocii, anticipativ si receptiv al actului cultural de valoare, fara a diminua meritele lui Vasile Alecsandri, dar si fara a lauda prea tare pe Mihai Eminescu, scria in Directia noua in poezia si proza romana: „In fruntea noii miscari e drept sa punem pe Vasile Alecsandri. Cap al poeziei noastre literare in generatia trecuta, poetul Doinelor si Lacramioarelor, culegatorul canteceilor populare, paruse a-si fi terminat chemarea literara. si nici atentia publica nu mai era indreptata spre poezie; o agitare stearpa preocupa toate spiritele. Deodata, dupa o lunga tacere, din mijlocul iernii grele ce o petrecea izolat in literatura tarii sale, poetul nostru reinviat ne surprinde cu publicarea Pastelurilor." Asupra acestora vom reveni, ele formand principalul subiect al analizei de fata, nu inainte insa de a vedea ce afirma Titu Maiorescu despre Mihai Eminescu: "7a-nara generatie romana se afla astazi sub influenta operei poetice a lui Eminescu.

Se cuvine dar sa ne dam seama de partea caracteristica a acestei opere si sa incercam totodata a fixa individualitatea omului care a personificat in sine cu atata stralucire ultima faza a poeziei din zilele noastre". si, dupa ce o face, cu mare finete, adauga: "Acesta a fost Eminescu, aceasta este opera lui. Pe cat se poate omeneste prevedea, literatura poetica romana va incepe secolul al douazecilea sub auspiciile geniului lui si forma limbei nationale, care si-a gasit in poetul Eminescu

cea mai frumoasa infaptuire pana astazi, va fi punctul de plecare pentru toata dezvoltarea viitoare a vesmantului cugetarii romanesti". (Eminescu si poeziile lui, 1889).

Constient sau nu de asemanarea dintre cei doi, de apropierea sau opozitia facute de contemporanii lor, Vasile Alecsandri nu a intarziat insa ca sa recunoasca meritele artistice ale poetului de la Ipotesti. in raspunsul versificat, Unor critici, el afirma cu demnitate si decenta: "E unul care canta mai bine decat mine? /Cu-atat mai bine tarii si lui cu-atat mai bine /Apuce inainte s-ajunga cat mai sus /La rasaritu-i falnic se-nchina al meu apus".

Am incercat acesta scurta problematizare, cu privire la viata si opera a doi dintre cei mai de seama poeti romani, pentru a intelege ca astazi, distantati in timp si desprinsi de patimile contemporanilor lor, putem afirma cu certitudine ca, desi suntem de acord ca Mihai Eminescu ramane creatorul roman neegalat din toate timpurile, nu putem nega totusi si nici diminua meritele culturale si literare ale lui Vasile Alecsandri.

Reprezentant al generatiei sale, cu studii (desi neterminate) la Paris si cu o bogata lectura nationala si in limba franceza, culegator de folclor, prieten si coleg de idealuri cu Alecu Russo, Mihai Kogalniceanu, Costache Negruzzi, Ion Ghica, Nicolae Balcescu si chiar Alexandru Ioan Cuza, in favoarea caruia renunta la candidatura pentru tronul Moldovei, deputat in divanul ad-hoc si ambasador in Franta, considerand ca isi sustine mai bine astfel prietenul si neamul, cantaret al celor mai de seama evenimente politice si istorice din trecutul poporului nostru (revolutia de la 1848: Desteptarea Romaniei; Unirea Principatelor: Hora Unirii; Razboiul de Independenta: Ostasii nostri; Rascoala taraneasca: Plugul blestemat), Vasile Alecsandri ocupa un loc de frunte in miscarea culturala si literara a epocii sale.

In cateva dintre speciile si genurile literare cunoscute, desfasoara o activitate de pionierat. Astfel, dupa Ion Neculce, cu ale sale O sarma de cuvinte, este primul culegator temeinic de folclor literar in versuri (Poezii populare, Balade, Cantice batranesti); in domeniul teatrului, strabate intreaga faza de copilarie a acestui gen, de la Canticele comice (Barbu Iutarul, Farmazonul din Harlau), la drame (Despot-Voda, Fantana Blanduziei, Ovidiu) si comedii (Chirita in provincie, Chirita la Iasi). Este unul dintre intaii autori de legende istorice (Dumbrava rosie) sau folclorice (Legenda randunicii), al unor nuvele si povestiri (Buchetiera de la Florenta, Balta Alba, Istoria unui galban si a unei parale), printre scriitorii de memorialistica de calatorie (O plimbare in munti, Calatorie in Africa) iar, impreuna cu Ion Ghica, cultiva scrisoarea literara (Vasile Porojan), are un inceput de roman (Dridri), marcand astfel etape crescende si bine definite in evolutia literaturii noastre.

Numit, dupa cum am aratat, de Mihai Eminescu, rege al poeziei, consideran-du-se el insusi un fel de Ovidiu roman (in piesa Ovidiu), dupa cum afirma profesorul universitar Ion Rotaru, apreciat de Titu Maiorescu mai ales pentru pastelurile sale, Vasile Alecsandri ramane si intemeietorul acestei specii literare, a carei definitie, se afirma, ca ar fi dat-o el insusi. Pastelul este o specie a genului liric binecunoscuta - in aceasta forma - se pare ca numai in literatura romana, creata si dusa la celebritate de Vasile Alecsandri, in ultimii ani ai vietii.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Ciclul de versuri care i-a dat numele volumului este chiar de Pasteluri, cele mai multe poezii fiind publicate între 1868 și 1869, în Convorbiri literare, de unde și entuziasmul cu care le primește Titu Maiorescu.

Pastelul preia de la poezia descriptivă a vechilor romantici nu numai ideea corespondentei dintre sentimentele oamenilor și tablourile naturii înconjurătoare, ci și pe aceea a privirii unui peisaj sub unghiul miscător al marilor cicluri ale naturii, al anotimpurilor. Pastelul, ca specie literară, presupune descrierea unui proces de obiectivare caracteristic etapei de creație post-romantice, încercând să o apropie de trasaturile unei opere plastice. Pastelul, ca desen, înseamnă un tablou în creion moale, ușor colorat, pastelat; după cum descrierea unui chip omenesc se numește portret iar o descriere în proza tablou ori peisaj.

În aceste poezii, se manifestă preocuparea pentru împlinirea unor exigente specifice: compoziție, colorit, echilibru, caracterul mai mult static.

Dintre pastelurile lui Vasile Alecsandri, amintim: Serile la Mîrcești, Malul Siretului, Balta, Iarna, Noaptea și altele.

Dacă am reconstitui trăirile poetului cu referire la biografia sa, conducându-ne după operele reprezentative, atunci Pastelurile lui Vasile Alecsandri reflectă starea de spirit a omului de dincolo de amiaza vieții; unii istorici literari susținând că la mijloc ar fi o influență din partea Junimii, invocând corespondența bardului de la Mîrcești cu Iacob Negruzzi și cu Titu Maiorescu. "Cert este, afirmă profesorul universitar doctor Ion Rotaru, în Comentarii și analize literare, că o dată cu pastelurile sale, versul lui Vasile Alecsandri începe a castiga mult în acuratețe și eleganță, printr-o mai atentă și laborioasă slefuire."

La aceste afirmații, am putea adăuga și faptul că, scrise la bătrânețe, deci după o bogată experiență creatoare, pastelurile pot constitui și un studiu de ultimă finalizare a operei poetului, un fel de cântec de lebadă, rostit acum și aici - exprimat cu ajutorul unor imagini specifice, referire directă la Mîrcești, ca și cum poetul, simțindu-se alunecând spre moarte, ar vrea să-și raporteze numele la locurile natale cele mai îndragite.

Este un alt fel de gest: artistic făcut - dar asemănător în simțămintele sale cu cel al lui Dan, capitan de plai, din poemul cu același nume, a cărei ultimă dorință îngăduita de Ghirai, hanul tatarilor, care-l ținea prizonier de război, a fost să-și mai sarute o dată pământul natal: "Sarmanu-nghenuncheaza pe iarba ce straluce, / își pleacă fruntea albă, smerit își face cruce / și pentru totdeauna saruta ca pe-o moaste / Pământul ce tresare și care-l recunoaște." (Dan, capitan de plai).

Eroul și poetul se întâlnesc pe aceleași clape de pian ale sufletului uman, simțămintele rămânând ale lui Vasile Alecsandri.

Serile de la Mîrcești exprimă în mod firesc aceste trăiri și nu considerăm că am putea face o analiză a Pastelurilor lui Vasile Alecsandri omitând acest titlu din referirile noastre. Pastelul se deschide cu prezentarea unui cadru interior: cel al camerei de lucru a poetului, descrierea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

concurand parca subtil cu acel tablou, din albumul sau, atat de cunoscut noua: "Perdelele-s lasate si lampele aprinse; /In soba arde focul, tovaras mangaios / si cadrele-aurite ce de paretii sunt prinse / Sub palida lumina apar misterios". Peisajul inconjurator e infatisat din launtru in afara, retragerea in sine si in magia amintirilor facandu-se spre o lume de basm: Jar eu retras in pace, astept din cer sa vie, / O zana dragalasa cu glasul aurit - descrierea asemanatoare celei infatisate de Octavian Goga, in Plugarii: "Cand doarme plugul pe rotile, /in pacea serilor de toamna, /La voi coboara Cosanzeana, /A visurilor noastre doamna. / Vin crai cu argintate coifuri /si-n aur zanele balaie: /Atata stralucire-ncape /In bietul bordeias de paie".

Tot un cadru de basm, specific romanesc, cu Feti-Frumosi si zane blonde intalnim si la George Cosbuc, in Nunta Zamfirei: "si altii, doamne! Drag alint /De trupuri prinse-n margarit / Ce fete dragi! Dar ce comori /De rochii lungi tesute-n flori! / Iar hainele de pe feciori / Sclipeau de-argint".

Exprimand aceeasi dragoste fata de folclor, mergand pana la prelucrarea unor motive populare, Mihai Eminescu, in Calin (file de poveste), reia tema la un colorit descriptiv superior, asa cum intalnim in infatisarea nuntii fetei de imparat cu tanarul Calin: "li fosnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii / Fata-i rosie ca marul, de noroc i-s umezi ochii, /La pamant mai ca ajunge al ei par de aur moale, / Care-i cade peste brate, peste umerele goale. /Astfel vine mladioasa, trupul ei frumos il poarta, /Flori albastre are-n paru-i si o stea in frunte poarta". (Sublinierile ne apartin, pentru a demonstra asemanarea descrierilor unui anumit tip de Ileana Cosanzeana).

Am incercat cateva elemente de literatura comparata pentru a sublinia ideea ca marii lirici ai unei culturi nationale se pot intalni uneori in teme comune, ori motive asemanatoare, brodand, fiecare in felul lui, ceea ce este numai esenta nationala, fara a considera aceasta ca o contaminare ori ca o reluare tematica.

Revenind la pastelul lui Vasile Alecsandri, vom remarca, in continuare, nu un aer vesel ori de petrecere, ca la Mihai Eminescu sau George Cosbuc, ci, mai degraba, unul nostalgic, ca la Octavian Goga. Bardul de la Mircesti isi aminteste de chipurile dragi din tinerețe: "Frumoasa, alba, juna, cu formele rotunde, / Cu pulpa marmurie, cu sanul dulce val, / Ea pare Zea Venus cand a iesit din unde / Ca sa arate lumii frumosul ideal". (Urmarii cu atentie descrierea, suita de epitete - vom constata ca Vasile Alecsandri il anunta pe Mihai Eminescu, fiindu-i un demn inaintas, iar acesta preia procedeele si le amplifica la nivelul talentului sau; vedeti substantivul Zea pentru zeita; infatisarea carnala a formelor rotunde ale iubitei ne conduce la gandul ca poetul nu era chiar batran si ca dorintele sale erau cat se poate de lumesti).

Autorul nu se opreste inasa asupra acestor imagini, schimbând cadrul cu o abilitate cinematografica (despre care nu stia in vremea aceea, fiind vorba doar de un instinct artistic), evocand si alte personaje: "Un june-n floarea vietii, strangand o spada rupta, / Ânteste ochii vesteji pe-a vesniciei porti". (Splendida metafora pentru moarte, aluzie la ostasii de la 1877, cantati de el in Eroii de la Plevna).

Amintirile poetului alearga nu numai in timp, ci si in spatiu, evocand frumoasele orase pe care le-a vizitat in tinerețe: "Venetia, regina ce-n marea sa oglinda / Far-a vedea pe frunte-i splendoarea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

din trecut". (Mihai Eminescu: "S-a stins viata falnicei Venetii, /N-auzi cantari, nu vezi lumini de baluri; /Pe scari de marmura, prin vechi portaluri, /Patrunde luna, inalbind paretii". Venetia; acelasi comentariu despre transferul motivelor ori a temelor comune).

Dar poetul revine in cadrul intim al camerei de lucru, unde focul arde domol in soba, lampa isi micsoreaza lumina si un catelus dragalas salta pe genunchii lui. Gingasia acestui tablou incheie o seara de reverie.

In pastelul Mezul iernei, poetul ne prezinta tabloul unei nopti cand gerul este "amar, cumplit / Stelele par inghetate, cerul pare otelit". Impietrirea naturii sub asprimea frigului il determina pe autor sa-si indrepte privirile spre sat, unde zareste fumurile din cosurile caselor: "Ca inaltele coloane unui templu maiestuos", sprijinind bolta cerului. Privitorului i se pare un tablou fantastic, in care stelele ard ca niste faclii vesnice, iar muntii sunt asemanatori unor altare. In cadrul acestui tablou static intervine, in final, miscarea, prin prezentarea unui lup care alearga dupa prada inspaimantata.

In poezia Iarna ne este zugravit un alt tablou specific acestui anotimp, iar momentul final este insuflit de "o sanie usoara care trece peste vai /In vazduh voios rasune clinchete de zurgalai". Observam ca aici prezenta omului este mai puternica, dandu-i o aureola luminoasa.

In pastelul Malul siretului autorul ne descrie un peisaj specific, in pragul diminetii, cand aburii noptii se ridica asemenea unor fantasme, iar Siretul curge "ca un balaur / Ce in raza diminetii misca solzii lui de aur". Autorul se duce si se aseaza pe malul apei, pentru a-i admira frumusetea si a-i urmari alunecarea, valurilor.

Ne sunt descrise salciile pletoase, care se apleaca peste barca, pestii care se inalta dupa gaze, ratele salbatice care se abat din zborul lor, in timp ce gandirea poetului "furata, se tot duce-ncet la vale", unde zareste "o soparla de smarald", care "Cata tinta, lung la mine, parasind nisipul cald".

Tot un peisaj de la marginea apei este infatisat si in pastelul Balta. Aceasta este ascunsa sub un val de mister, "Asteptand voiosul soare ca pe-un mire luminos". Privitorul observa fiecare miscare, desteptarea vrabiilor, care incep sa ciripeasca, si inaltarea cardurilor de rate. El se afla intr-o luntre care aluneca printre tufisuri. intre vietatile de pe mal si din apa se raspandesc "fiori de moarte", la gandul ca vanatorul ar putea sa le faca vreun rau, dar un batlan le spune: "Nu-i peirea lumii... vanatorul e poet". Personificarea finala aduce o nota de umor in cadrul pastelurilor, aratand ca singura preocupare a poetului este nu sa vaneze pasari salbatice, ci imagini artistice, cu ajutorul carora sa-si alcatuiasca versurile.

Anotimpul primaverii este oglindit in pastelul Noaptea, unde autorul zareste in departare un foc tainic, asemanator cu "un ochi rosu de balaur". El se intreaba daca la acest foc se afla vreo ceata de voinici ori sunt pastorii adunati la sfat. Elementele reale se impletesc cu cele imaginare si amintesc de vremurile de demult, cand sunau buciumele din deal in deal, chemandu-i pe romani la lupta impotriva cotropitorilor.

Acum insa viata e linistita, "tara doarme in nepasare / Cand si cand un cane latra la o umbra ce-i

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

apare / si-ntr-o balta mii de broaste in lung cor ora-caesc, / Holband ochii cu tintire la luceafarul ceresc". Observam ca, prin reluarea unor imagini, pastelurile lui Vasile Alecsandri oglindesc peisaje dintr-un spatiu apropiat, care amintesc unele de altele. Asa, de exemplu, in poezia Noaptea sunt reluate imagini din pastelurile Balta si Malul Siretului, privite intr-un alt anotimp, ori intr-o alta perioada a zilei. Pastelurile Iarna si Mezul iernei reprezinta doua tablouri ale aceluiasi anotimp, ca dovada a dragostei pe care autorul o are fata de natura inconjuratoare a locurilor natale.

Pastelurile lui Vasile Alecsandri raman nemuritoare in literatura noastra prin frumusetea lor si prin dragostea pe care autorul o manifesta fata de natura. El deschide in cultura noastra seria pastelurilor, in care se remarca st. O. Iosif, George Cosbuc, Ion Pillat. Comparand pastelurile lui George Cosbuc cu cele ale lui Vasile Alecsandri, vom constata ca ale poetului de la Hordou sunt mai dinamice decat ale bardului de la Mir-cesti: La George Cosbuc, viata intervine prin prezenta omului, pe cand la Vasile Alecsandri prin cea a pasarilor, a gazelor ori a animalelor si, de obicei, in ultima strofa.

Revenind la problematizarea raportului dintre Mihai Eminescu si Vasile Alecsandri, mai adaugam ca, desi Alecsandri reprezinta un trecut romantic si national, Eminescu e solul romantismului european si reprezinta viitorul poeziei romanesti (raportat la etapa respectiva). Nu vom uita insa ca Vasile Alecsandri a castigat unul dintre marile trofee poetice ale vremii: premiul de la Montpellier, al popoarelor de limbi romanice, pentru poezia Cantecul gintei latine, ceea ce dovedeste ca prestigiul sau in contemporaneitate era bine stabilit.

"Fiindca scriitorul a fost de-o fecunditate uimitoare - afirma criticul literar Pompiliu Constantinescu - si fiindca n-a avut temperament complex, s-a desfatat, as zice, mai curand, s-a distrat cu cele mai variate alcatuiri: a cules si prelucrat poezia populara si a imitat (ca in Doine); a versificat, cu usurinta, legendele si baladele fantastice, din izvor folcloric; a suspinat si a ciripit erotic, afectat de iubirea romantic traita si tot romantic incheiata pentru Elena Negri; a desfasurat exercitii retorice in jurul marilor momente istorice si a omagiat, fara suflu poetic, eroismul ostasilor nostri in razboiul pentru independenta, a notat gratios aspecte din natura tarii in Pasteluri, a compus numeroase jocuri dramatice, de la cantoneta sau cantecelel naiv si pitoresc, pana la comedia sociala, comedia de caracter, drama sociala si istorica; a incercat nuvela romantica, patetica si melodramatica, proza memorialistica, fie de interes istoric, cum sunt referatele literare despre misiunile lui diplomatice, fie de agreabil impresionism, cum sunt impresiile de calatorie in tara si peste hotare".